

KLIMA UČITELSKÝCH SBORŮ ZŠ: VÝSLEDKY OPAKOVANÉHO ŠETŘENÍ

THE SOCIAL CLIMATE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS: REPEATED SURVEY RESULTS

Urbánek Petr, Pícek Jan, Rozkovcová Andrea, Picková Helena, Novotová Jitka, Jursová Jitka

Klíčová slova: základní škola, sociální klima učitelského sboru, dotazník OCDQ-RS; opakované šetření

Key words: primary school; Teaching Staff Social Climate; OCDQ-RS questionnaire; Repeated Measures Design

Sociální klima je v různých organizacích, jejichž fungování je založeno zejména na lidském potenciálu, považováno za významný fenomén, který může v důsledku determinovat i výkonové efekty organizace. Vyjadřuje ustálené postupy vnímání, prožívání, hodnocení a reagování všech aktérů na to, co se uvnitř organizace odehrálo, právě odehrává nebo má v budoucnu odehrát (např. Mareš 2001, 583). Školní organizace se opírá významně o lidský faktor, v souvislosti se smyslem vzdělávání je navíc výrazně specifickou organizací (Pol 2007, 14–21). Fenomén sociálního klimatu školy, zvláště specifikován k učitelskému sboru, lze považovat za relevantní atribut diagnostiky sboru a školy. Přesto, že výzkumné uchopení fenoménu klimatu je vzhledem ke složitosti konceptualizace nejednoduché (Ježek 2003, 2–31), svým atributem stability prokazuje značný výzkumný potenciál. Opakovaná šetření mohou stabilitu klimatu potvrzovat a současně disponují značným interpretačním potenciálem.

Příspěvek seznamuje s aktuálními daty opakovaného šetření klimatu učitelských sborů. Cílem je popsat, analyzovat a porovnat nálezy dvou kvantitativních šetření, která byla realizovaná s časovým posunem dvou let (2016; 2018) na témže souboru základních škol.

Využívanou metodou zjišťování kvality sociálního klimatu je především dotazování. V šetřeních byl využit dotazníkový nástroj OCDQ-RS (Kottkamp, Mulhern & Hoy 1987) u nás přeložen a pilotně administrován Laškem (1995). Sledovaný soubor učitelských sborů (N = 125) byl vygenerován náhodným statistickým výběrem ze základního souboru 4 115 ZŠ (2016). Dotazníky byly ve školách z důvodu vnitřní anonymity a dostatečné návratnosti administrovány kontaktně; opakovaně v roce 2016 a 2018. Sledovány byly charakteristiky sborů ZŠ, komparace dat opakovaného šetření zjišťovala stabilitu klimatu sborů.

Získaná data z obou šetření představují hutnou databázi sledovaného fenoménu sociálního klimatu včetně dalších charakteristik českých učitelských sborů základních škol. Zjištěné výsledky prokazují vysoký stupeň stability sociálního klimatu mezi oběma šetřeními u jednotlivých učitelských sborů základních škol. Současně se v obou šetřeních potvrzují značné individuální rozdíly mezi školami v kvalitě i ve stabilitě sociálního klimatu učitelských sborů. Případná další šetření, kvalitativně orientovaná, by mohla odkrýt příčiny těchto rozdílů.

Abstract: The article deals with measuring teaching staff social climate in Czech primary schools (elementary and lower-secondary levels) (N = 125). Two measurements were conducted on a randomly selected sample within two years (2016 and 2018) using OCDQ-RS questionnaire administered in terrain with the aim to increase anonymity level and ensure a sufficient questionnaire return. Collected data create a rich database of the researched phenomenon – social climate – and other characteristics of the Czech primary school teaching staffs. The results indicate high individual stability of the teaching staffs with high variance among schools in the sample concerning the stability as well as social climate parameters. The causes of these variances could be revealed in part using qualitative research design in the schools selected from the original sample.

Literatura/References:

- Ježek, S. (Ed.) (2003). *Psychosociální klima školy I*. Brno: MSD.
- Kottkamp, R. B., Mulhern, J. A. & Hoy, W. K. (1987). *Secondary School Climate – a Revision of the OCDQ*. Educational Administration Quarterly, 23(3), 31–48.
- Lašek, J. (1995). *Prvé skúsenosti s meraním klímy v škole a učiteľskom zbore*. Pedagogická revue, 47(1,2), 43–50.
- Mareš, J. (2001). *Sociální klima školy*. In: Čáp, J. & Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, s. 581–596.
- Pol, M. (2007). *Škola v proměnách*. Brno: Masarykova univerzita.